

โดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2199-2231) พระองค์ทรงเลื่อมใสในศาสนาพราหมณ์มากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในด้านพิธีกรรมต่างๆ มีหลักฐานการบูชานับถือพระพิฆเนศวรอย่างเด่นชัด ดังปรากฏในพระราชพงศาวดาร โปรดเกล้าฯ ให้หล่อรูปพระพิฆเนศวรหลายครั้งด้วยกัน และมีการกล่าวถึงพระพิฆเนศวรในฐานะผู้จัดอุปสรรคทั้งปวง

สมัยรัตนโกสินทร์ พระพิฆเนศวรปรากฏอย่างชัดเจนในลักษณะเทพแห่งศิลปวิทยา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งพระองค์ทรงสนใจพระทัยในการตริวิทยาเป็นพิเศษ จึงทรงศึกษาอย่างจริงจัง

ในราชสำนักได้มีพิธีบูชาพระพิฆเนศวรตามคติพราหมณ์ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่น่าสนใจ คือ

พระราชพิธีตรียัมปวาย-ตรีปวาย

มีการทำพิธีในโบสถ์พราหมณ์เป็นเวลา 15 วัน ในเดือนยี่ของทุกปี มีการอัญเชิญเทวรูปพระอิศวร พระอุมา พระพิฆเนศวรและพระนารายณ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์ปัจจุบัน) ทรงเจิมแล้วเข้าพิธีโดยการแห่ทางรถยนต์หลวง

ใครจะคาดคิดว่าเทพที่มีเศียรเป็นช้าง ผู้มีหนุเป็นพาหนะจะเป็นที่เคารพนับถือโดยทั่วไปมานานถึงเพียงนี้ เพราะในบรรดา “เทพเดิม” ที่ยังได้รับการไหว้บูชาตลอดจนทุกวันนี้ พระพิฆเนศวรเป็นองค์สำคัญ และมักได้รับการบูชาก่อนเทพองค์อื่นๆ เพราะถือว่าเป็นองค์เทพที่เก่าแก่ที่สุดจนทุกวันนี้ พระพิฆเนศวรยังเป็นที่พึ่งของชนทุกชั้น โรงแรมใหญ่ๆ ให้ช่างสลักทำเทวรูปไว้ด้านหน้า

ชาวบ้านเมื่อแล้วจัดก็ช่วยกันแห่พระพิฆเนศวรขอฝน

มหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยตั้งเทวรูปพระพิฆเนศวรด้านทางเข้า ครูและศิษย์จะได้ไหว้เมื่อเดินทางเข้าออก

การบูชาองค์พระพิฆเนศวร มีมานานหลายพันปีแล้ว และมีความนิยมมากขึ้น ตามความเชื่อที่ว่า ผู้ใดที่นับถือองค์พระพิฆเนศวรแล้ว จะประสบความสำเร็จ อุปสรรคต่างๆ จะหมดไป

และในอนาคตองค์พระพิฆเนศวร ก็จะเป็นเทพองค์สำคัญที่ผู้คนให้ความเคารพบูชาตลอดไป

บรรณานุกรม

ไมเคิล ไรท. **พระพิฆเนศ มหาเทพฮินดู**. โอเดียนสโตร. พิมพ์ครั้งแรก, พ.ศ.2548.

เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล. **พระพิฆเนศ มหาเทพแห่งความสำเร็จ**. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. พิมพ์ครั้งแรก, พ.ศ.2550.

อังคาร ปัญญาศิลป์. **ทองแดนสวรรค์**. สำนักพิมพ์ยอดมามา. พิมพ์ครั้งแรก, พ.ศ.2537.

ท. เทพนรินทร์. **พระพุทธรูปประจำปีเกิด**. สำนักพิมพ์ วี.ที.เอส.

อภิวันทร์ อุดลยพิเชฏฐ์. **อุทยานเทวโลก**. สำนักพิมพ์เมืองโบราณ. พิมพ์ครั้งแรก, พ.ศ.2549.

ศิลป์ พีระศรี. **ประติมากรรมไทย**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร. พ.ศ.2490.

ยอดมามา. **เทพแห่งสวรรค์**. บริษัท สุภชินัญญ์ ฟรินดิ้ง จำกัด. พ.ศ.2500.

ศรีทวารวดี ศวรปุณย

ฉันทนา เอี่ยมสกุล¹

ศรีทวารวดี ศวรปุณย นี้เกิดขึ้นจากการที่คณะนาฏยศาลาหุ่นละครเล็กโจหลุยส์ ได้มีการพัฒนาชุดการแสดงเพื่อใช้เป็นชุดการแสดงนาฏศิลป์เพื่อการเบิกโรงก่อนการแสดงหุ่นละครเล็ก โดยต้องการให้เป็นชุดการแสดงที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของท่ารำไทยที่มีมาตั้งแต่ครั้งอดีต มีการรับวัฒนธรรมตั้งแต่ครั้งโบราณจากการได้รับวัฒนธรรมอินเดีย ซึ่งนับว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากหลักฐานทางโบราณคดี วัฒนธรรมทวารวดี จึงนับว่ามีความเก่าแก่ถือเป็นสมัยเริ่มแรกของยุคสมัยทางโบราณคดี ที่มีหลักฐานท่ารำแสดงให้เห็นถึงความสืบเนื่องและแสดงถึงพัฒนาการของท่ารำไทยมาจนถึงปัจจุบัน

ความเป็นมา

ได้มีการค้นพบโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมาก บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ภาคกลางของประเทศไทย แสดงว่าบริเวณนี้เคยเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชน

หรือกลุ่มเมืองโบราณที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีกำหนดชื่อกลุ่มศิลปะนี้ว่า “ทวารวดี” โดยการถ่ายทอดสำเนียงจีน คำว่า โถ-โล-โป-ตี (to-lo-po-ti) มีปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุของนักพรตจีนชื่อ เหียนจ้ง (Hiuan Tsang) ซึ่งระบุว่า เป็นชื่อของอาณาจักรหนึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของรัฐอัสสัม และทางทิศตะวันออกของรัฐศรีเกษตร (พม่า) อีกทั้งคำว่าทวารวดียังสอดคล้องกับชื่อเมืองหลวงของไทย คือ กรุงเทพมหานครหรืออยุธยา

นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีหลายรุ่นได้ค้นหาข้อสันนิษฐานจากหลักทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นมาของวัฒนธรรมทวารวดีไว้ว่า ทวารวดีเป็นอาณาจักรขนาดใหญ่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12-16 อาจมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองนครปฐม มีการขุดพบซากเมืองโบราณขนาดใหญ่ และศิลปวัตถุจำนวนมากที่บริเวณแหล่งโบราณคดีพระปะโทน อีกทั้งหลักฐานสำคัญ คือ เหรียญเงินนี้มี

¹ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาโทนาฏยศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จารึกด้วยอักษรปัลลวะอ่านได้ว่า “**ศรีทวารวดีศรปุณย**” แปลเป็นไทยว่า **บุญคุณของพระราชแห่งทวารวดี** และเหรียญชนิดนี้พบอีกที่อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

นอกจากนี้ยังมีการค้นพบโบราณวัตถุสถานเป็นจำนวนมากที่เมืองอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอาจเคยเป็นศูนย์กลางของรัฐทวารวดีมาก่อนเมืองนครปฐม เนื่องจากมีการพบจารึกบนแผ่นทองแดง กล่าวถึงพระนามของพระเจ้าธรรมมวรมัน ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจเป็นพระนามของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์แรกของรัฐทวารวดี

ในเรื่องเกี่ยวกับเชื้อชาติของชาวทวารวดี พบแหล่งศิลปะทวารวดีในภาคกลางเป็นภาษามอญโบราณที่จารึกด้วยอักษรอินเดียใต้ จึงมีผู้วินิจฉัยว่าประชาชนส่วนใหญ่ ในรัฐทวารวดีน่าจะมีเชื้อชาติมอญ ซึ่งเป็นชุมชนทวารวดี ส่วนใหญ่เป็นศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนาเกือบทั้งสิ้น ศิลปะทวารวดีบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา เป็นจุดเริ่มต้นแล้วเจริญแพร่หลายไปยังภูมิภาคต่างๆ ของดินแดนในประเทศไทย ดังที่ได้พบโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีรูปแบบของศิลปะทวารวดีอีกในท้องที่หลายจังหวัด ได้แก่ นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ลพบุรี สระบุรี ปราจีนบุรี นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ ลำพูน นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ อุตรดิตถ์ ตลอดจนถึงปัตตานี และสุราษฎร์ธานี ซึ่งการแพร่หลายนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดจากการขยายอิทธิพลทางการเมือง แต่อาจเป็นการเผยแพร่ทางวัฒนธรรม พร้อมกับการรับนับถือพระพุทธศาสนา รวมทั้งการติดต่อค้าขายกันระหว่างเมืองต่อเมือง พบหลักฐานทางโบราณวัตถุที่สำคัญได้แก่ เสาหิน แต่เดิมคงเป็นเรื่องของ

หินตั้งซึ่งเป็นประเพณี และลัทธิในการนับถือบรรพบุรุษที่มีอยู่ทั่วไป ต่อมาในวัฒนธรรมทวารวดี ศาสนาพุทธได้เผยแพร่เข้ามา เสาหินก็กลายเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนา จากหลักฐานแสดงเหตุการณ์เรื่องราวในพุทธประวัติและมหานิบาตชาดก มีความสวยงามทำให้เห็นถึงพัฒนาการทางศิลปะของเสามาหินชั้นสุดยอด และได้พบคติในการปักเสามาหินที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนในบริเวณเมืองฟ้าแดดสูงยาง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ นับว่าเสามาหินที่พบได้สัดส่วนงดงามกว่าไบเสามาหินในแหล่งอื่นๆ ในภาคอีสานทั้งหมด ชาวเมืองนับถือศาสนาพุทธตั้งแต่วัฒนธรรมทวารวดี โดยมีเสามาหินจำหลักพระพุทธรูป พระพุทธรูปศิลา พระธาตุยาคว ชากเจดีย์ ชากโบสถ์ วิหาร และมีการขุดค้นทางโบราณคดีระหว่างปี พ.ศ.2510-2511 โดยหน่วยศิลปากรที่ 7 จังหวัดขอนแก่น และยังพบจารึกภาษามอญอยู่ด้านหลังพระพิมพ์ดินเผาที่อำเภอนาดูน มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 14-15 จากหลักฐานจารึกภาษามอญตลอดจนศิลปวัตถุทั้งหลายที่ยังปรากฏร่องรอยให้เห็นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นประติมากรรมปูนปั้น นักดนตรีหญิงที่นั่งเรียงรายบรรเลงดนตรีที่พบที่คูบัว จังหวัดราชบุรี ทำพ่อนรา ทำอัญจิตะ ดินเผาที่ได้จากจันทเสน จังหวัดนครสวรรค์ และประติมากรรมปูนปั้นรูปกนิรีพ่อนราทำลิตะ ที่ได้จากบ้านโคกไม้เดน จังหวัดนครสวรรค์ ตลอดจนไบเสามาหินเมืองฟ้าแดดสูงยาง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ล้วนแล้วแต่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สมบูรณ์และล้ำค่า ยังประโยชน์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ชื่นชมถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าในศาสตร์แขนงต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

จากหลักฐานทางโบราณคดีที่เก่าแก่ที่สุด สามารถอธิบายถึงความเป็นมาของทำรำซึ่งปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี ตั้งแต่วัฒนธรรมทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 12-16 ส่วนใหญ่จะปรากฏในโบราณวัตถุและโบราณสถาน จำแนกได้โดยปรากฏในงานประติมากรรมดินเผา งานประติมากรรมปูนปั้น งานประติมากรรมหิน และงานประติมากรรมใบเสมาจากศิลปวัตถุปรากฏทำรำที่พอจะสันนิษฐานว่าทำรำในวัฒนธรรมทวารวดีน่าจะได้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทำรำของวัฒนธรรมอินเดีย ซึ่งมีความงดงามสอดคล้องและคล้ายคลึงกับทำรำแม่ท่าที่เรียกว่า “กระณะ” ในคัมภีร์ภทรนาฏยศาสตร์ ปรากฏภาพจำหลักกระณะ 108 ท่า ที่วิหารศิวนาถราช เทวสถานจิตรัมพรม เมืองมัทราสในอินเดียใต้ ซึ่งภาพจำหลักนี้จะมีความคล้ายคลึงกับหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดพบในศิลปะทวารวดี

ไบเสมาจำหลักภาพชาดก
เรื่องสร้งคชาดก
ได้จากเมืองฟ้าแดดสูงยาง
อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์

นักดนตรี ปูนปั้น สมัยทวารวดี
ได้จากคูบัว ราชบุรี

แรงบันดาลใจ

เกิดขึ้นจากการที่ผู้เขียนได้มีโอกาสรำโบราณคดีชุดทวารวดีในปี พ.ศ.2510 ซึ่งเกิดจากแนวคิดของนายณิต อยู่โพธิ์ ที่ต้องการให้สร้างการแสดงชุดใหม่ ทั้งในรูปแบบของเครื่องแต่งกายและการรำขึ้นใหม่ ทำให้ผู้เขียนมีความประทับใจทำรำ ซึ่งคุณครูลมูล ยมะคุปต์ คุณครูเฉลย ศุขะวงษ์ และโดยการประพันธ์เพลงของคุณครูมนตรี ตราโมท ผู้เขียนมีโอกาสได้รับเลือกให้เป็นผู้แสดงจำนวน 6 คน ในชุดที่ชื่อว่า ระบำทวารวดี ซึ่งเป็นระบำโบราณคดีในยุคแรก ผู้เขียนมีความภูมิใจและรู้สึกตื่นเต้นมากที่ได้รำชุดที่แปลกมากในสมัยนั้น ได้เห็นถึงวิธีการดำเนินงานของผู้ใหญ่ตั้งแต่ความพิถีพิถันในการเลือกตัวผู้แสดง เลือกทั้งรูปร่าง โครงหน้า ให้ใกล้เคียงกับภาพจำหลักหรือรูปภาพที่มีการค้นคว้า

ข้อมูลนำมาพิจารณา ทำรำนั้นคุณครูก็จะเลียนแบบภาพจำหลัก ซึ่งผู้แสดงต้องมีจินตนาการร่วมด้วย โดยต้องพยายามถอดแบบให้เหมือนภาพจำหลักมากที่สุด แม้จะเป็นทำรำที่เคลื่อนไหวก็ต้องมีความนิ่งและทำรำชัดเจน การแสดงครั้งแรกจัดการแสดง ณ โรงละครแห่งชาติซึ่งเป็นเวทีใหญ่แต่ใช้ผู้แสดงเพียง 6 คน ฉะนั้นลีลาทำรำจะต้องสื่อให้ผู้ชมเห็นได้อย่างชัดเจน การฝึกซ้อมก็มีความเข้มข้นเนื่องจากการเป็นการแสดงครั้งแรกที่จัดแสดงเป็นรอบ ๆ เพื่อเปิดให้ประชาชนเข้าชม ในครั้งนั้นนอกจากเกิดระบำโบราณคดีแล้ว ยังได้มีการจัดแสดงเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในสมัยต่างๆ ทั้ง 5 สมัย และได้เพิ่มสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งใช้ผู้แสดงทั้งชายหญิงเป็นจำนวนมากจึงนับเป็นความประทับใจแก่นักแสดงทุกคนที่ได้มีโอกาสแสดงหน้าพระที่นั่งในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ เสด็จพระราชดำเนิน ทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2510

แนวคิด

จากประสบการณ์การทำทวารวดีและการศึกษาทำรำจำหลักวัฒนธรรมทวารวดีพุทธศตวรรษที่ 12-16 ปรากฏว่าพื่อนำให้เห็นจากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ ส่วนใหญ่จะปรากฏในโบราณวัตถุและโบราณสถาน ทำรำที่ปรากฏในวัฒนธรรมทวารวดีจากลักษณะทำรำที่ปรากฏให้เห็นผู้เขียนสันนิษฐานว่าทำรำในวัฒนธรรมทวารวดีน่าจะได้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากทำรำของวัฒนธรรมอินเดีย จะเห็นได้จากหลักฐานประติมากรรมรูปพื่อนำที่พบในจังหวัดราชบุรี จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสุพรรณบุรี มีความคล้ายคลึงกับทำรำแม่ท่าที่เรียกว่ากระณะในคัมภีร์ภรตนาฏยศาสตร์ที่วิหารศิวนาถราช เทวสถานจิตรัมพรมเมืองมัทราสในอินเดียได้ ทำรำหลายท่ามีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกันมาก เช่นท่าจตุระ และท่าลลิตะ นอกจากนี้ยังพบใบเสมาจำหลักภาพชาดกสมัยทวารวดีที่เมืองฟ้าแดดสูงยาง อำเภอภมมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นภาพท่าทางที่ปรากฏให้เห็นถึงร่องรอยอันงดงามแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย ทำให้เกิดความรู้สึกที่ต้องการจะถ่ายทอดท่าทางอันงดงามจากภาพจำหลักหรือโบราณวัตถุเหล่านั้นออกมาให้ปรากฏเป็นท่าทางการเคลื่อนไหวในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยผสมผสานจินตนาการให้สอดคล้องกับจังหวะทำนองเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่

การตั้งชื่อชุดการแสดง

จากการได้ศึกษาศิลปะทวารวดีทำให้ได้พบชื่อ “ศรีทวารวดี ศวรปุณย” แปลเป็นไทยว่า บุญกุศลของพระราชาแห่งทวารวดี ซึ่งชื่อนี้จะเป็นสิริมงคลเป็นการรำลึกถึงพระราชาและรัฐในวัฒนธรรมเริ่มแรกของไทย คือ รัฐทวารวดี การแสดงชุดนี้จึงใช้ชื่อว่า ระบำศรีทวารวดี ศวรปุณย

การประพันธ์เพลง

ผู้ประพันธ์เพลง คือ อาจารย์ ชัยภัค ภทรจินดา (วงกอไผ่) ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงในแนวที่มีความร่วมสมัย โดยมีชื่อเพลงว่า ทวานฤมิต

การออกแบบเครื่องแต่งกายและทรงผม

การออกแบบเครื่องแต่งกายของระบำศรีทวารวดี ศวรปุณย ต้องการให้เครื่องแต่งกายเรียบง่าย เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมเริ่มแรกโดยใช้ผ้าพันอก ห่มสไบ แล้วนุ่งผ้าจีบหน้านาง ไม่มีลวดลาย กล้ามวยผมสูง ประดับด้วยเครื่องประดับแซมผม ตัวเอกจะสวมกระบังหน้าสีทองประดับด้วยดอกไม้สีทอง โดยมีเครื่องแต่งกายดังนี้

1. ผ้าพันอก
2. ผ้าสไบ
3. ผ้านุ่งหน้านาง
4. กรองคอ กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า สร้อยตัว รัตตะเอว
5. กล้ามผมมวยสูง มีดอกไม้สีทองประดับ
6. ตัวเอกสวมกระบังหน้าสีทอง ประดับดอกไม้สีทอง

การแต่งกายระบำศรีทวารวดี ศวรปุณย ระบำศรีทวารวดี ศวรปุณย

ประวัติที่มา

ศรีทวารวดี ศวรปุณย แปลว่า บุญกุศลของพระราชาแห่งทวารวดี การแสดงชุดศรีทวารวดี ศวรปุณย เป็นการแสดงเพื่อรำลึกถึงรัฐทวารวดีที่มีความรุ่งเรืองตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12-16 โดยหลักฐานศิลปะโบราณวัตถุสถานที่ค้นพบ ในจังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี สิงห์บุรี นครสวรรค์ และใบเสมาหินทางภาคอีสาน ทำรำรำเพื่อสื่อให้เห็นถึงความงาม จากการศึกษาท่าทาง

ของท่ารำทางศิลปวัฒนธรรมผสมผสานกับลีลาการเคลื่อนไหวในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทย

ระบำศรีทวารวดี ศรปุณย

ศรีทวารวดีมีต้นเค้า

บูชาเจ้ารามัญจอมขวัญหล้า

ถวายเป็นกุศลผลบุญมุนิกา

สู่พวงมาลัยไทยในธานี

บทกลอน อาจารย์พนอ ธรรมนิยมอินทร์

ประพันธ์เพลง อาจารย์ชัยภักดิ์ ภักธรจินดา

ออกแบบท่ารำ รองศาสตราจารย์ฉันทนา เอี่ยมสกุล

การออกแบบกระบวนการท่ารำ

ท่ารำที่ปรากฏในวัฒนธรรมทวารวดี จะมีลักษณะของศีรษะตรง ศีรษะเฉียงขวา ศีรษะเฉียงซ้าย ลักษณะหน้าได้แก่ หน้าตรง หน้าหันซ้าย หน้าหันขวา ลักษณะมือและแขนได้แก่จับมือ (นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้เป็นรูปกลมนิ้วที่เหลือเหยียดตั้งในลักษณะตั้งมือและหางมือ) ยกมือขึ้นงอที่ข้อศอก แขนเหยียดตั้งพาดไปทางด้านซ้ายหรือขวา แขนเหยียดตั้งระดับไหล่ แขนหางมือหักข้อศอก ยกมือระดับข้างหน้าอก ลักษณะขาและเท้าได้แก่ ขาก้าวไขว้ ขาก้าวข้าง เหลื่อมเท้า ยกส้นเท้าจุมูกเท้าแตะพื้น เป็นต้น

การออกแบบกระบวนการท่ารำระบำศรีทวารวดี ศรปุณย จะใช้ผู้แสดง 5 คน ถึง 7 คน โดยมีตัวเอก 1 คน เริ่มต้นด้วยเหล่าบริวารจะออกมารำทีละหนึ่งคนจนหมดจังหวะ จากนั้นรำตามกระบวนการท่าเมื่อนั่งลงแล้วไหว้ ตัวเอกหรือนางพญาจะออกมารำ ท่ารำของตัวเอก จะแตกต่างจากเหล่าบริวารเล็กน้อย โดยที่ระดับวงแขนจะอยู่ในระดับที่สูงกว่าตัวบริวาร ลักษณะของวงแขนจะโค้งข้อศอก และการใช้จีบจะมีการใช้จีบนิ้วชี้กับนิ้วหัวแม่มือเป็นวงกลม นิ้วทั้งสามกรีดออกโดยมีกระบวนการท่ารำของเหล่าบริวารและนางพญา ที่ส่วนใหญ่จะมีท่ารำเลียนแบบท่าทางของภาพจำหลักที่เป็นภาพนิ่งและได้ลีลาท่ารำการเคลื่อนไหวให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับจังหวะทำนองเพลงที่มีการผสมผสาน ท่ารำจึงมีลักษณะเป็นแบบศิลปะทวารวดี ด้วยลีลาท่ารำของการรำแบบมอญและลีลาท่ารำของนาฏศิลป์ไทย สื่อให้เห็นถึงความงดงามของ ท่ารำ การแต่งกายและทำนองเพลงเพื่อถ่ายทอดความงามจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์สมบัติอันล้ำค่าทิ้งไว้เป็นร่องรอยมรดกทางวัฒนธรรม ให้อนุชนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาของคนในวัฒนธรรมต่อมา

การแสดงของคณะนาฏยศาลา หุ่นละครเล็กโจหลุยส์

ระบำศรีทวารวดี ศรปุณย

ระบำชุด

ศรีทวารวดี ศรปุณย ได้จัดการแสดงครั้งแรกในงานเลี้ยงต้อนรับนักกีฬาเนื่องในงานกีฬาแห่งประเทศไทยแม่โดมเกมส์ พ.ศ. 2553 และจัดแสดงผลงานสร้างสรรค์ในโครงการนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากภูมิปัญญาครูสู่ความร่วมมือ จัดโดยสาขาวิชาการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 17-18 มีนาคม

บรรณานุกรม

สมศักดิ์ รัตนกุล.
โบราณคดีเมืองคู
บัว. กรุงเทพฯ : กรม
ศิลปากร, 2535

ศิลปากร, กรม.
ระบ่ำชุดโบราณคดี.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้น
ส่วนจำกัดศิริพร,
2510

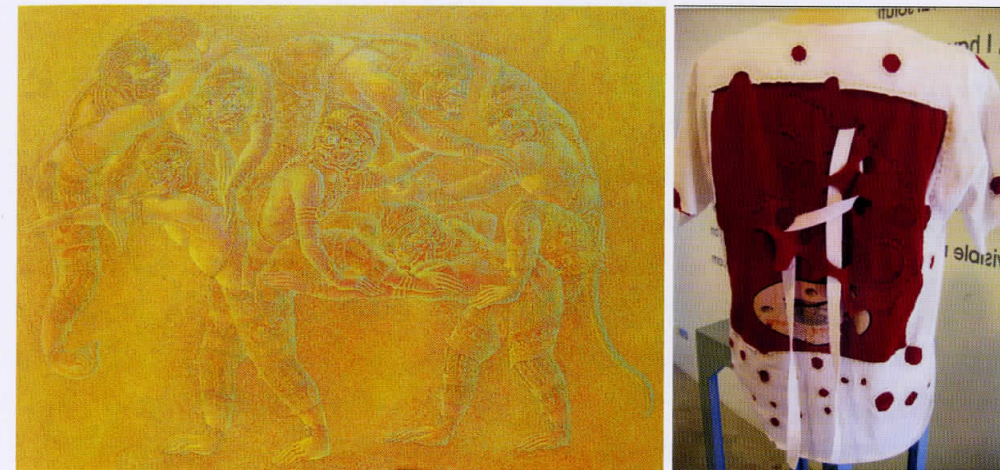
-----, สำนัก
พิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติ. ศิลปะ
ทวารวดี : ต้น
กำเนิดพุทธศิลป์
ในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : บริษัท
อัมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
(มหาชน), 2552

ศูนย์วัฒนธรรม
แห่งประเทศไทย,
เผยแพร่ศิลป
วัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ : วิศตอริ
เพาเวอร์พอยท์ จำกัด,
2531

เพราะคนไม่เปลี่ยน : ธรรมชาติจึงเปลี่ยน

ปรีดา บุญรัตน์

โดยทั่วไปมนุษย์เป็นส่วนประกอบหนึ่งในธรรมชาติ มนุษย์กับธรรมชาติมีความสัมพันธ์กันในลักษณะอิงอาศัยเกื้อกูลกันและกันในการดำรงอยู่ ต่อมามนุษย์จึงตนเองออกจากธรรมชาติเป็นอิสระจนปัจจุบันปฏิบัติตนอย่างเจ้านายเหนือธรรมชาติ เป็นผู้ควบคุมและจัดสรรผลประโยชน์แบบตามใจชอบเกิดสภาวะการดำรงอยู่ที่ไม่สมดุล แตกต่างจากครั้งเมื่อมนุษย์มีธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจ ซึ่งก่อให้เกิดลัทธิความเชื่อ ปรัชญา ศาสนา ต่างๆ ผู้คนในอดีตใช้หลักแห่งธรรมชาตินี้ สร้างกุศโลบายและหลักคำสอนให้ประพฤติปฏิบัติระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต อื่น ๆ เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนมีความดีความงาม ความจริงของธรรมชาติทำให้เรามีพื้นดินสำหรับอยู่อาศัยทำกิน มีวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ผู้นำ พระมหากษัตริย์ประกอบกันขึ้นเป็นบ้านเมือง ชาติ สืบทอดเรื่อยมาจนกระทั่งเป็นอยู่ในทุกวันนี้

สภาวะการดำรงอยู่อย่างไม่สมดุลของมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นเมื่อมีเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกเพิ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตความสะดวกขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ช่วยแบ่งเบาภาระรวมถึงเป็นเครื่องมือปลอบประโลมทางกายและใจให้เพลิดเพลินแบบฉบับค่านิยมคนยุคใหม่ อาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ ห่างไกลจากธรรมชาติ ความก้าวหน้าของโลกทางวัตถุมีมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความสลับซับซ้อนและมีอำนาจครอบงำ มนุษย์ประพฤติดื้อนแอตตกเป็นทาสของเทคโนโลยี ด้วยขาดความรู้ความเข้าใจที่จะใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกสบายได้อย่างถูกต้อง ส่งผลต่อให้เกิดความเสื่อมถอยในมิติทางจิตใจส่วนมิติทางวิญญาณ (Spiritual) ขาดหายไปจากสังคมส่วนใหญ่ ทำให้เกิดปัญหามากมายเช่นทุกวันนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปลูกให้มนุษย์ตื่นรู้ โดยใช้ปรัชญา ศาสนาเป็นเครื่องสะกิดเตือนกล่อมเกลาลำนำคืให้

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาศิลปการออกแบบพัสตราภรณ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์